

Laanõ Triinu: raamat passis kingituses väega häste

Kae lk 2

Võrokõnõ, kiä mööt maailma aoluku

Kae lk 3

Uma Lehe 2017. aasta jutuvõistlusõ võidujutt

Kae lk 4

«Tagamõtsa» päätegeläse Maive, Tarmo ja Marje.

«Tagamõtsa» vahtsõ jao ETV ekraani pääl

Võrokiilne telesari «Tagamõtsa» sai neli vahtsõt jako. Noid saa edimäst kõrda nätä 26.–29. joulukuu pääväl kell 18.45 ETVst.

Vahtsõ nelä luu päälkirä omma «Kalamiis», «Pagulanõ», «Avari» ja «Üllätüs». Neo luu oma jakus «Tagamõtsa» viiele jao-lõ, miä tetti viis-kuus aastakka tagasi.

Telelavastusõn käü elo Tagamõtsa-nimelidsen väikun küläkesen, midä om aig muutnu, nigu tä om muutnu kõkkõ mi ümbre. Puut om kinni pantu, tuu asõmõlõ om tettü kohvik, kon pakutas hirmkallist käsitüüolut, murõs omma pagulasõ ja kotost kavvõlõ pagõva uma inemise.

No küläelon kammandas iks perekund Tagamõts, kelle elo olõ-i joht lihtsä, a tege upõrpallõ nigu pallodõl tõisilgi. Latsõ omma suurõmba ja murõrõt näidega inämb ku inne...

UL

Riik pakk massulda õigusapi

Justiitsministeerium tulõtas miilde, et üten Eesti Õigusbürooga pakutas massulda vai turuhinnast odavampa õigusapi Eestin eläville inemiisile, kink brutosissetulõk jääs alla-poolõ 1851 eurot. Eestin om hulga inemiisi, kiä ei mõista vai ei suta uutmalda õigusküsümüisi ettetulõkil esi õigusnõvvo otsi.

UL

Joulusalm

Uma Lehe lugõja, kiä pallõs hinnäst kutsu nimega VÖROKÕNÕ, om saatnu salmi, midä om paslik timahava jouluvanalõ ette lukõ.

Jouluvana, mul om murõ, kurta kinkal'gi ei olõ. Kas ka sa ei arva, et bussi sõitva väega harva?

Ma ei toosi Lätist viina, sõidas õnnõ pääliina. Olõs nigu õigõ miis, sõidas uma raha iist.

RAHMANI JAN

Pand peris imehtämä, kuis täüskasunu inemise nii suurõ hoolõga umakeelitsitt juttõ kirja tahtva panda. 14 aastakka peetü Uma Lehe jutuvõistlusõ omma toonu mitmõltsaalt kirotajalt kokko 1590 juttu. Noin juttõn om kirja pant suur tükki Võromaa aoluku ja hulka võrokõisi juhtumiisi.

Minevä nätäl kuulutõdi väl-lä 14. Uma Lehe jutuvõistlusõ tulõmusõ. Seo kõrd valisi hindajidõ kogo võidutüüs Kiviti Kadri jutu «Nii unõh ku ilmuisi», midä saa lukõ seo lehe perämädse külle päält. Jutuvõistlusõ täpsembä tulõmusõ omma är tuudu lehe tõõsõ külle pääl.

Kiviti Kadri.

RAHMANI JANI PILD

14. Uma Lehe jutuvõistlusõ tulõmuisi väläkuulutaminõ minevä riidi Võro Instituudin.

Uma Lehe 2017. aasta jutuvõistlusõ võitja Kiviti Kadri om Oravil koolioppaja. Päält algklassõ oppas tä luudusainit. «Luudusõhuvi om mul kõik aig olnu, ma olõ mõtsah ja seeneh imäga eloig olnu, tuust aost, ku mäletämä nakka hinnäst,» seletäs tä.

Viil om Kadri aastit vidänu latsi rahvatandsurühmä. A tuust kõnõldõn tulõva timä hellü kurva noodi. «Nii kurb, ku ei olõ, är nakkas kaoma rahvatands, selle et latsi ei olõ. Koolih jääs latsi veitüs, edimädse-tõsõ klassi pääle saa neli paari, mõni tütrik viil mano. Ei olõ inämb, kellega

tetä,» kõnõlõs Kadri.

Päält koolin oppamisõ tege Kiviti Kadri kõvastõ kästitüüd: kuda, umblõs, heegeldäs. Ja süvvä tege, latsõlast hoit...

Hää, et juttõ om kohegi saata

Juttõ naas Kadri kirotama sugulaisi härgütüse pääle. Tuuperäst, et uma suguvõsa ja perre luu kirja saanu ja meelest es lännu. Uma Lehe jutuvõistlusõlõ saaf tä uma edimädse kirätüü 2014. aastagal. «Ega muido vabatahtlikult jo ei panõ kirja, a ku juttõ saa niimuudu kohegi saata, sis saavaki aigupite paprõ pääle,» kiit Kadri

jutuvõistlust.

Kas võro keelen om rassõ juttõ kirja panda? «Ei olõ inämb. Edimält olf rassõ. Edimält olf Umma Lehte kah peris rassõ lukõ, a parhilla om põnnõv. Ku loet Uma Lehe är ja võtat määndse tõsõ lehe ette, sis tulõva võrokiilse sõna tõist lehte lukõh kah, paar rita viil,» seletäs Kiviti Kadri.

Võidulugu kõnõlõs ütest ettenägeväst unõnäst. Kadri ütles, et om unõn viil asju ette nännü, a inämbüisi mõista-i noist inne arvo saia, ku ettenätt asi müüdä om lännu.

Aasta koolitaja piät esi kah kõik aig opma

RAHMANI JAN

Eesti rahvatandsu ja rahva-muusiga seldsi puult aasta koolitajas valitu rahvamuusik Laube Kadri ütles, et periselt om tä rohkõmb opilano ku oppaja.

«Mõnistõ kooli muusikapesän ma piät oppama üle kümne pilli, ja ega ma sis naid kõiki ei mõista. Tuu tähendäs, et ma piät kõikaig, ku flöötigi oppat, opma esi, et saasi opilaisiga tüüd tetä,» seletäs Laube Kadri.

Aasta iist Kadri iistvidämisel luudu Mõnistõ kooli muusikapesän käü täämbä 38 opilast, kiä opva üle tosina esi pilli. Pillioppij om latsiaialatsist pensioniäliidsini välä. Päält Kadri oppasõ muusikapesän Visnapuu Mare ja Kaasiku Ott.

RAHMANI JANI PILT

Laube Kadri.

«Muusikapesä tüü om esieräline tuu poolõst, et meil om õnnõ 30 minotit individuaaltunni ja edesi tulõ rühmätunn, kon mängitas kuun. Om tähtsä, et opja saanu ka säändse kogõmusõ ja tiidmise, kuimuudu

kuulmisõ perrä mängi ja tõisiga kuun mängi ja tõisi ka kullõlda samal aol, ku tä esi mäng,» kõnõlõs Kadri.

Päält muusikapesä om Kadri tähtsä tegemine egäsuvidsõ rahvapillilaagri kõrraldami-

nõ. Noid om tä tennü joba 19 aastakka, perämädse kümme Mõnistõ kooli man.

«Pallu om muusikit, kelle kasumist ma olõ nännü: kuimuudu nä teivä edimäidsi sammõ, mängsevä «Savikoja veneläst» vai «Leedu tandsu». Täämbädsel pääväl omma nä joba tunnõdu muusiku, näütüses Ubina Juhan vai Rikkeri Siim,» ütles Kadri.

Timä kolmas põnnõv tegemine kand nimme Wana Võromaa Wunkorkestri. Tuu om suur kuuntüü, orkestrin omma kuun perimõsmuusika opja mitmist Vana-Võromaa muusikakoolõst. Tsihis om viia rahva sisse Vana Võromaalt peri pillilukõ.

Orkestril om plaan panda Priksi Kristjani abiga kokko noodiraamat, kohe lätt sisse 100 Vana Võromaa pilliluku, ja kõik nuu luu selges oppi.

M Ä R G O T U S

Aituma Uma Lehe rahvalõ!

Seo aasta lõpp om lehetoimõndusõn esimuudu olnu. Inemise omma kõlistanu, saatnu kirju, paknu juttõ, salmõ, raamatit tutvustamisõs. Äkki olõs nigu taa võrokeeline aoleht palfodõ jaos väega tähtsäs muutunu.

Väega hää olf ka nätä noid kirotajit, kiä joba aastit umast elost juttõ võistlusõlõ omma saatnu. Näide kotsilõ või julgõlõ üteldä, et nimä omma seo lehe kõgõ kõvõmba fänni. Kirotaminõ nõud julgust, päälenakkamist, või-olla ka tsipakõsõ andi. Ja midägi piät üteldä kah olõma. Noil, kiä ummi juttõ lehele saadi, om küländ palfo üteldä. Aasta joosul saava noid juttõ lukõ ka kõik tõõsõ Uma Lehe lugõja.

Ma olõ väega tenolik. Aituma Uma Lehe rahvalõ! Ütenkuun teemi õkva säänest lehte, määnest esiki tahtnu lukõ.

Ilosat pühhiaigu ja aastalõppu! Rõõmu, lusti ja tsipa puhkamisõaigu kah. Et vahtsõl aastal jõvvas iks vahtsõ huuga edesi minnä.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja:	Jan Rahman, tel 56 922 841 jan@umaleht.ee
Abitoimõndaja:	Kaile Kabun, info@umaleht.ee
Keeletoimõndaja:	Laivi Org, laivi.org@wi.ee
Latsinuka toimõndaja:	Mariko Faster, latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegjum:

Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee

Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee

Rumeeniä raport

Üten perrega mõnõs aos Rumeeniä päälliina Bukaresti tüüd tegemä kolinu Võromaa miis EPLERI RAIN kirotas elost, tüüst ja mõttist puultõist tuhat kilomeetret lõuna puul.

5. kiri.
Kolm valgõpääd

Kolm blondi jalutasõ restoraani. Kõiki tühju laudu pääl om siit «Reserveeritü». Kats valgõpääd mõista-i lukõ ja tuuperäst näide miil kurvas ei lää. Kolmas käänd küsivä pilgu kõgõ ligembä ettekandja poolõ ja... Tan ei tulõ blondianõk-toodi jaos paslikku puanti.

Asi klaarus hariligult nii, et kõik ettekandja sulasõ nigu ijätüs kuumal suvõpääväl ja juhatasõ kolmigu laja naaratõsõga lauda. Esieränis neo kats blondi, kiä lukõ-kirota mõista-i, omma paikligõ jaos nii vastapandamalda nunõ, et oldas valmis peris palfo näide jaos tegemä.

Sääne om põhamaa mihi elo Rumeeniän. Valgõpää olõmi loomuligult ma ja mu kats poiga. Lämmäle võeta ei meid vasta mitte õnnõ söögikotussin, a egäl puul, kon ümbre liigumi. Helle pääga latsi om tan tõtõst veidü ja säänside lumivalgidõ tsäropäiega põnnõ arvada rohkõmb olõki-i. Seo tõmbas tähelepannu ja kink

meile hulga naaratuisi. Kõgõ suurõmb vaih Eestiga, kon kah latsi pääle väega hää pilguga kaia, om seo, et mehe ei häbendä tan ummi tundit vällä näüdadä. Turskõ mehepoja ei häbendä üteldä: kae, määndse nunõ! Ei olõ harva juhtumisõ, kon poissõ võetas üskä, näile pakutas magusat jne.

Ka tüütegemise man tulõ silmä paistva hiusõvärv kasus. Inemiisile om väega lihtsää miilde jäiä ja ku olõt kõrd joba tutvas saanu, sis tuu tutvus ei kao kipõstõ vahtsidõ ja huvitavampi varjo. Tutvas saia om esihindäst kah lihtsamb. Ildaaigu sai kokko üte suurõ ettevõttõ naistõrahvast juhiga. Timä edimäde sõna päält teretämist olli: «Tiiät, kuis ma olõ su pääle kadõ! Ma piä säändse hiusõvärvi saamises hulga aigu ja rahha kulutama.» Pääle säänest alostust olf kerge ka tüüasjo arota.

Seo kõik tähendäs õnnõ ütte: eesti miis om põnnõv ja eksootilinõ!

*Craciun fericit!**

* «Häid jõulõ!» rumeeniä keeli.

Ma ei tunnõ kedägi, kinkalõ miildüsi asja rohkõmb ku raamadu ja tõsõ inemise. Vai taht kiäki kapist vällä tulla?

Raamat om väega hää kingitus

Ku ma lats olli, sõs kästi taldrik tühäs süvvä, nõuti vakkaolõmist, ku suurõ kõnõlõsõ, ja opati, et raamat om inemise kõgõ parõmb sõbõr. Ku ma veidü kasvi, sis sai teedä, et parõmba sõbra kotussõlõ pretendiir ka pini. No ja ku elotarkust mano sai, sis tullf vällä, et sakõst omma ka inemise väärt usaldust.

Mis latsõst pääst selge, tuu püsüs häste meelen. Raamatist om tukõ egäl juhul. Tõistmuudu mu latsõpõlvõst om raamatilõ päält inämbüisi loetava vai peris hää sisu tulnu mano viil üts umahus – naa omma län-nü kinäs. Illos kaia ja hää lukõ kah. Nii saa ma tävveste arvu, mille viirdü üle Eestimaa paha-meelorm, ku Prisma uma ulli reklaamiga (kingisaaja, kiä kaibas, et jälki kingiti raamat) vällä tullf.

Ku vanast trükiti harva loetamatut kirändüst, sõs täämbädsel pääväl tulõ tuud vast rohkõmb ette. Mulgi om küländ juhtunu, et lupa latsil raamadukogost kül võtta üleni roosadsõ halvastõ

AINJÄRVE ARGÕ PILT

LAANÕ TRIINU,
raamatidõ lugõja (ja kirotaja)

tõlgitu (inämbüisi tõlgitu) raamadu, a kinnütä näile, et kuna raamat om kirändüsligun mõtõn küündümädä (nii ütlegi, saagu arvu vai ärku saagu), ma tuud näile ette ei loe. Opku esi lugõma – kül sõs arvu saava, midä ma mõtlõ! Õnnõs mõistva latsõ joba tuud, et ku ma mõnt raamatut näile kitä ja olõ nõun ette lugõma, sõs massa-i imäle vasta aia – tuu om tõtõstõ hää.

Üts asi om viil tõistõ ku vanast – raamadupoodi. Vanast,

vai no mis vanast tuu nii väega sõs ka om, õnnõ kümme aastakka tagasi, olf raamadupuut nii Antslan, Rāpināl ku Põlvan. No om õnnõ Võrolõ viil jäänü, a tuugi om kahõs kokko kuiunu niisama suurõs, ku inne olf Võrost hulga vähämbä rahva-arvuga Antslan näütüses. Ja nii tulõ hindälgi sakõst raamadupuuti Tartuhe rühki...

Tuu õnnõdu poodiketi reklaami mano tagasi tullõn piät muidoki tunnistama, et uma reklaami saiva nä egäl juhul kätte. Ütlese ju kommunikatsiooniguru: pääasi om tuu, et sust kõnõldasi. Kas halva vai hää, olõki-i nii tähtsä. Ja ega taa üts kaubakett tõisist tõistõ ei olõ – kõik omma ütesugumad-sõ. Mugu kitvā, et ostkõ, ostkõ, meilt saia olõvit kaupu; meilt saia olõvit kaupu om saia egäst mi keti poodist...

Taast päähämäärmisest om kõigil viländ, a är keeldä tuud kah ei saa – sõs olõ-i sõnavabadust ja muud säänest. Ei jääki muud üle, ku esi ka sõnna võtta ja vällä üteldä, mis ma ja mu

sõbra asjast arvami. Selle et ma ei tunnõ kedägi, kiä tunnõsi kedägi, kinkalõ miildüsi asja rohkõmb ku raamadu ja tõsõ inemise. Vai tulõ kiäki taa mu avaldusõ pääle kapist vällä?

Et inemise mi koton asju takast parõmbahe vällä paistussi, palssi latsil ildaaigu nõsta ummist kastõst ja rioliist kõrvalõ poolõ mänguasja. Nä teivä tuud hää meelega ja kipõstõ. Pannimi asja edimält kapi otsa kasti – vast päält vahtsõt aastat võtami kapi otsast alla ja kaemi, kas lätt viil vaia vai lääkinä-i.

Soovita Uma Lehe lugõjilõ ka süäimest nii pühhi aigu ku ka muul aol asju vaihõlt õks inemiisi tähele panda. Ja ku nä häste kätte ei paistu, sõs välläpääsemist toolõ olõkõrralõ võit lukõ eelmidsest lõigust. Tüütäs! Raamatit lugõgõ kah! Nii hindäette ku tõisilõ. Sõs om elo hää ilma, et olõssi hääst elost ullis länü.

PS. Ku joba soovitamisõs lätš, sõs üts asi viil: inne, ku Tartuhe raamadupuuti lääti, astkõ Võro umast läbi!

Timahavanõ jutuvõistlus: 100 vahtsõt juttu 46 kirotajalt

Seos aastas om Uma Lehe jutuvõistlus läbi. Kokko tullf võistlusõlõ 100 juttu, kirotajit olf 46. Jutuvõistlusõ tulõmusõ:

- I kotus: Kiviti Kadri, jutt «Nii unõh ku ilmuisi».
- II kotus: Silla Silver, jutt «Merevaigutürik». Lisas kroonujutu eräpreemiä, jutt «Ma lasõ su maha, raisk!»
- III-IV kotus: Valpri Liina, jutt «Tsohkatadõn üle tarõpõrmanda». Jutt sai ka latsõpõlvõmälestüse jutu eräpreemiä.

Katõgooria võitja

- III-IV kotus, Kindma Maimu, jutt «Aga papa olf jo siin!». Jutt võitsõ ka katõgooria «Tervüisi tõõsõst ilmast».
- Katõgooria «Lugu, midä periselt es juhtu», võidujutt Raudkatsi Ene «Lugu, midä es juhtu!»
- Katõgooria «Maolda nali», võidujutt Jaaksoni Eve «Kas õnnõ üits kõrd ka lugõ?»
- Katõgooria «Periselt elon juhtunu nal'alinõ lugu», võidujutt Niklusõ Mare «Tsigä jäävangin».

Eräpreemiä

- Lämmä süämega kirotõt hää eläjajutu eräpreemiä – Antoni Annika, jutt «Häste lõppõnu jõulutsukõlus».
- Rehepapijutu preemia – Orassoni Rael-Adiina, jutt «Rossin 2».
- Latsõpõlvõjutu eräpreemiä – Reiliku Kalev, jutt «Tagunu lasku».
- Eräpreemiä ilosa võrokeelidse sõna - perrätohtõrdus - tarvitamisõ iist – Karu Jaak, jutt «Kokkosaaminõ ortupeediga».
- Perimüskultuurijutu eräpreemiä – Liira Singa, jutt «Hädäh märdisantõga».
- Eläjajutu eräpreemiä – Patte Maimu, jutt «Näänü».
- Ahistamisjutu eräpreemia – Zilmeri Hele, jutt «Kuis sõbra nõu perrä talitadõn puhada saa».
- Aiandusõ eräpreemiä – Kuslapuu Kaisa, jutt «Minevädse suvõ viimne reliikvia».
- Eräpreemiä „Aigu om“ – Väljandu Ellen, jutt «Ega tüü jänēs olõ-õil!».
- Meditsiinijutu eräpreemiä – Prisko Mart, jutt «Kõõks».
- Meelekimmüse eräpreemiä – Raudheina Liilika, jutt «Mi perre televiisorilugu»
- Tüüotsmise loo eräpreemiä – Õkva Margit, jutt «1744».
- Hää perimüsajutu preemiä – Alopi Ene, jutt «Sällämõskmisõst».
- Tõõsõ ilma jutu eräpreemiä – Nahkuri Liidia, jutt «Salaperäne pästjä».

Hää jutu preemiä

- Linderi Kaja «Taksosõit Talnah»; Panga Milvi «Oi, määne häbü!»; Nõlvaku Kaie «Sugulanõ käve tõsõlt puult tagasi»; Metsa Sirje «Mino turvakodo»; Aidma Hele «Mis tõsõn ilman sünnüs»; Pärnaste Leida «Midä arvata vaimujuttõst?»; Juhkami Tiit «Mustlasõ ettekuulutus»; Johansonni Madis «Mullika sõit kokkoostu PAZ bussiga»; Vaiksaarõ Tõnu «Varõs vaga linnukõnõ»; Oleski Villem «Kõrralik keretäüs»; Puderzelli Linda «Pidolõkääk Talinahe»; Kolodinskaja Külli «Kiusaminõ kanakaran»; Plumanni Kaja-Riina «Kura puul ja hüvä puul»; Tammõ Aili «Jumala liha» ja «Unõhtamalda kokkosaaminõ».

Tennämi: Kure Hilja, Mägi Meinhard, Seimi Lea, Holstingu Jannu, Lāti Vaike, Musta Riivo, Asbergi Eha, Riitsaarõ Laine, Laanekivi Õie, Kala Hardi, Lillemetsa Arne.

Mõnõ juttõ hindajidõ tähelepanemisõ

Timahavadsõ jutuvõistlusõ juttõ loiva ja hindsi Harju Ülle, Kahro Marek, Kama Kaido, Koha Priit, Kõivupuu Marju, Säinasti Ene ja Valpri Valdo. Tan omma mõnõ hindajidõ tähelepanemisõ timahavatsidõ juttõ kotsilõ.

Juttõ om vanast aost pääle kõnõldu tuujaos, et ummi tarkuisi ja läbielämiisi tõisiga jaka. Ku om juhtunu määnegi hallõmb lugu, saat tuu süäme päält är. Ku om nallakas juhtuminõ, latsõ tõisil kah naarda. Tark jutt tege egäüte tsipa targõmbas.

Hää, et mi inemiisil jakkus iks jutulanga. Inämb kirutõdas tuust, midä uma pini, kass, tsiga vai lehm om kõrda saatnu, mis tohtri man om juhtunu, kuis kolhoosin vai Vin-

ne sõaväen elu käve. Säänsit vana ao juttõ om musugutsõl noorõmbal jorsil väega põnnõv lukõ. Mi siän om viil ka noid, kiä mäletase sõaaigu. Neo mälestüse omma küländki esimuudu ja midä aig edesi, toda inämb omma naa väärt.

Uman keelen juttõ lukõn tulõ õkva keväjä tunnõ pääle. Neo väiku jutu omma nigu võidillisi siimne, midä kirutaja hindä ette lakja puhk ja mis sõs kavvõmbalõ, kohegi muialõ lindlõsõ. Sääls saava naist jälki vahtsõ kõlladsõ häitsme, tõisilõ kaia ja kofada. Rõõmu ku palfu!

KAHRO MAREK

Es olõ üttegi tõisist palfo kõvõmbat juttu. Väega kehväkeisi olf kah veidü.

Paigajuttõ, kotussidõga kõi-

detüid pajatuisi es jää väega silmä. Timahava tundu mullõ, et häste olli kirja pantu rahvaluulõ arhiivi puult välläpakutu teema, tõispuulsusõ jutu. A kõrralikõ juttõ tullf seokõrd ka teemadõl, mis kunagi varramaba omma olnu – savvusann, piimäpukk. Nii et ooda tõsõ ilma ja vanarahva uskiisi juttõ edespite kah.

Maolda nafa kiskmist vast ei olõ rohkõmb vaia. Las noid mõtlõs vällä Uma Lehe päätoimõndaja esi.

VALPRI VALDO

Seo aasta jäi silmä palfo häid juttõ vanõmba ao elost. Kuis pulma tõõsõl pääväl olti vai kuis märti joosti vai kuis eläjitega egäsugumaisi toimingit tetti...

Säänsit asju võissi rohkõmp kirja panda. Noid inemisi nak-

kas vähäs jäämä, kiä viil säänest maaello mälehtëse. Ma kitä kõiki kirotajit, kiä võtiva tuu tüü ette.

SÄINASTI ENE

Jäi miilde palfo juttõ, miä nak-siva pääle väega põnõvalt ja pallõlubavalt, a ku lugu edesi lätš, kattõ sisu kuigi är ja lõpun es saaki arvo, midä kirotaja om tahtnu kirja panda. Tuu tekki hindamisõ muiduki lihtsambas. Silmä jäi viis-kuus luku, miä mu arvamisõ perrä tõisist kimmähe parõmba olli. Väega miildü luu, kon peris elo ja unõnõo elo olli põnõvalt kokko kirotõdu. Üts maolda nali Krabi kandist olf ka väega hää, a ma pelgä, et tuu trükumusta ei kannata.

KOHA PRIIT

Aoluku mõotanu võrokõnõ

ILVESSE AAPO

Ildaaigu ilmu raamat maa- ilma aoluku kõgõ inämb mõotanu võrokõsõst. Et tä tuu man umbõ pallo võlsõ ja et sa timäst midägi kuulnu olõ-õi, tähendä-ei midägi – prohvõti olõki-õi kuulsa umal maal.

1869. aastal Veriora lähköl sündünü Sibula Jaan saigi tuntus hoobis Ameerikan Ivan Narodny nime all ja Eestin olõ-õi timmä seeniaoni hinnatu. A olõs pidänu, kasvai tuu iist, et Jaan-Ivan sutsõ suurõ lumbi takast olla umajago «süüdü» ka vabadussõa võidun. Tuu om fakt ja tuu ja muu kotsilõ saa innekidse tehnikaüliskooli dotsendi Kitveli Toivo raamatust lukõ.

Narodny-Sibul olf Õpetatud Eesti Seltsi liigõ, perimüsekorjaja, aokiränik (aliasõga Jaan Talune) ja luulõtaja, kink värsi ilmu kõrvu Koidula ummiga. Tä olf taimõtoitanõ, karskus-seltse asutaja, rahavõltsja, kinnimaja klient ja ullimaja patsient, vägivallatu võitlusõ iistkõnõlõja, revolutsionäär, pagulanõ, moralist, esoteerik, ingliskiilne ulmõkiränik, dramaturg, muusiga- ja kunstikriitik (timä kirotuusi tsiteeritäs Ameerikan täämbädseni), mitmõnaasõpidäjä, aatõmiis, Eesti patrioot, geniaalnõ võlssja ja samal aol väega tagasihoitlik inemene. Narodny käve muu hulgan läbi Lenini, Stalini, Maksim Gorki, Lev Tolsi- toi, Mark Twaini, Nikolai Roerichi ja väega pallodõ tõisi maailma näko kujondanu inemiisiga, ja tuu om

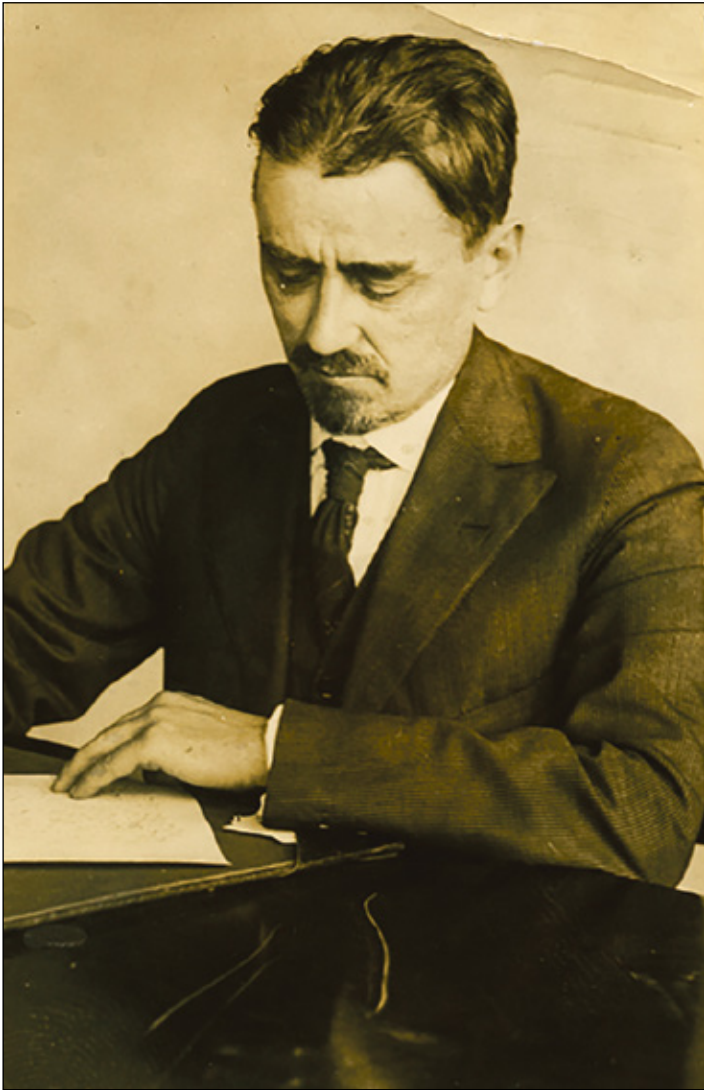

RAAMAT:
Toivo Kitvel
«Kolm nime – üks mees»
Külim 2017

kah fakt, mitte vällä mõtõld asi. Lisas olf Narodny umast aost päält saa aasta iin, ku tä soovif Eestil Saarõmaalõ Ameerika sõaväebaasi laskõ, a tuu iist naarti tä vällä. Pia olfgi 1939. aasta fiasko käen, täämbädses omma NATO üksusõ Eestin ja lää-ei kohegi.

Ma olõ esi kah tuud Narodny uurnu ja ai salastatusõ alt vallalõ timä ja Eesti Ameerika saatkunna ja Eesti valitusõ kirävahetusõ, kost tulõ vällä, et tä olf viil 1939. aastal Ameerikan võro kiilt kõnõlnu. 19. saandi lõpun Eesti aoletile, päämidselt Olevikulõ, kirotf Jaan ka võrokeelitsit nalju ja juttõ, näütüses «Kuotsli külä Hökla äpärdüs», kon pilgati viinajuumist. Inglüse keelen kirotõdust ilokirändusest om eesti kiilde täämbädses jõudnu õnnõ kats novelli ja ka kodomaal ilmunu olõs viil vaia arhiivest kokko kořada. Õnnõs saa Kitveli raamatust hääd juhatust.

Raamat kihotas läbi aoluu väega kimma huuga, a säält

PILT OM PERI EESTI KIRÄNDÜSMUUSÕUMI EESTI KULTUURILUULIDSÕ ARHIIVI FOTOKOGOST, (EKLA, A-1:983).

Seo pildi mano om seletüses kirotõt: Ivan Narodny, innembi Sibul, Jaan - aokiränik ja kiränik New Yorgin.

Sibula Jaani jutt Höklast. Olevik nr 19, lk 405, 11.05.1892 →

saa ka hulka lisatiidmiisi. Tulõ vällä, et viil saa aasta iist arvati soomõugrilasõ olõvat rassilidsõlt mongoli ja näütüses Mississippi osariigin es tohtnu eestlane tuuperäst valgõ inemisega paari minnä. Kimmäle om väega tähtsena ka kuulsa psühhiaatri Cesare Lombroso avastus, et suurme-

he välläheide om hariligu inemise umaga võrrõldõn tõist-pite keerun.

Raamadu edimädsen otsan om ka pallo Veriora, Võro ja Võromaa aoluku, esieränis muidoki Sibulidõ võimsa suguvõsa perrä, ja kõik tuu om pantu meisterlikult globaalsõhe konteksti.

Kuoteli külä Hökla äpärdüs.
Wahõfõnõ wärf.

Kuoteli külä tieb no ega mies, — niijama toud Höklad mäletäs lah pallõda, ni pallõda. Tieb ta mis mies Hökla ol'. Tou ollõd mies, talle fugust harwa feoh ilmas nätä um! Ku timä tegi, juõs tennäti, ku timä sei, juõs fäläti. Tartuõ ollõd täll lah õtwa tša iefi! Wõista firid hõnwi ni' päi päbi kirotä'. Wõnnetiel ollõd tõstf selge ku wefi, fätkafiel ku' fawi. Rõndõl tša no' muand Juudi wai Wõnnelätega, täll toust jutust tulõd puubus. Mõiga' ja tõstfapilfi läwe' tša läeh ku fägis unnd, ni' jõrgaliga fi tõnd laulõ, miä filmä' inemifil tšilõd'. — A Jummal anna tälle anbiõ! Ku tä wana lardajaa- guga hindä är segäfi, juõs tirmä näteh õtwa fää furäas läis. — Hõafene no fälõ! Mõstõrd olõwad wana mõro wefi tõstf nelätpäälise tennä', ni' tõrbõstf wällä tullõh fälä latõd täntieh timmä kaena: „Hõd ilma jimeh, määne furäa jugund elläi om fälä tulnu! Wäafil tõstf' tõnd ku' uma Hökla, a perä poult feieh mõistadi' tõstf pinis pittä'!

Mi latõd' furäa' olewad tõstf nuijo ni' mofoga tafaõ nfaatama natanu — fälafiti „wõdra eläjä“ wällä är ajanu'. Hõafene no fälõ! Mõs tõstf tõrd olewad mies uma perä- mäfte laafja paari tõrbõmehele panti är panõnu', uma poolõ toupil fiilo ala wõtnu' — ni mies lehmä luig fäeh mõtfa poolõ mätma unnd.

Jummal tulõ appi! Tõndõs Hökla hõnõga, „miä fin ilmah juõs unnd är tetä, ku wiina tšilfa ta wiilalt faa di'! Warem är minnä, fälä olõ di' midägi raha iefi osta. Jua' wai fäläfi, fälä fanna fiäfi laulu di'!“ — Hökla mies ol' nõus wõtnu hindä lehmä luiga puu fälge är puuwa'. Rõat tõnd mies äte laõla olfa puu fälge, tõstf fääd filmusfõhõ, ni roni ei' oesf pteih puuhõ, fälä fääd filmusfõ laala, rääpäs perä pudotafi är — ni olgi wiimäne wana ilma päält olfaj.

Wermätf fana ollia Höklal lapla laala pandõh: „Ei teele nääb tõrbõ- mehe! tei' taga õs muuld muand fä- rafud ilma anda. ta nääb lää tõiste ilma, ni fälä maõfa di' koptati!“ — stõbla tont minka, Hökla hindä pouma läis, ollõ är minnä, ni Hökla tulõ poustfõ äle pää laala ku lautõli alla — nigu rojõht unnd. — Wõitfu turt puuhõd poumitf ja fxiit!“ nalaõ mies pääl maõfa fadamife wanma, „lapa wai puumõh hindä är!“

Mi ots ollõgi feo tõrd.
A. Tõlune.

Vana pilt kõnõlõs

PILT OM PERI VANA-VÕROMAA KULTUURIKUA MUUSÕUMIST

Haanimehe suusõga vahtsõhõ aastahe

Seo Hollo Alfredi tettü pildi pääl om Misso valla Korgõssaarõ külä taloperemiis Oleski Paul umatettüisi haanimehe suusõga.

Haanimel olli esierälidse nüürega laja suusa, üte säändse omma ka Võromaa muusõumin nätä. Neo olli hariligõst suusõst tsipa lühembä ja laemba. Suusanõnno seen olli mulgu ja sinnä mulku olf kõüdet linadsõ kabla üts ots. Noidõ kapluga sai suusõ juhti, niisama joosõ-s suus mäest alla, ku juhtu jalast tulõma. Ja ku suusa jalan es olõ, es piä näid kangli all vidämä,

näid sai nigu riikeist perän vitä. Näide pääle sai mõnikõrd ka jahisaaki panda.

2003. aastagal pakuti Võromaa talvõ vallategemisel Haani suusastaadioni man aokiränikõlõ haanimehe suusõga sõit- mist. Nuu tahtsõ olla sama kõva mehe nigu vanastõ haanimehe ja es võta suusakeppe. A õigõ pia olli paar tükku tagasi ja palssi iks keppe kah. Mäest alla olf keppeldä hää sõita, a mäest üles rassõ.

Soovi kõigilõ vana pildi huvi- liidsilõ ilosat, lumist ja suusalist jõuluaigu!

RUUSMAA ARTHUR,
Vana-Võromaa muusõummõ päävarahõitja

Talsipühi aigu om päiv umah pesäh

VEEROJA EDA
Mooska talo pernaanõ

Talsipühi algas nellapääväl, joulukuu 21. pääväl, ja suuri pühhi peetäs joulukuu 25. pääväni.

Talsipühi päävä omma aasta kõõ lühkumpa ja pümmempä. Päiv om uma pesäh. Üts aotsõõr om lõpnu ja õkva luvvas vaht- sõnõ alostus.

Kodo ja inemise miilde luv- vas talvinõ rahu. Tuust, miä sa nüüt tiit vai tegemäldä jätät, saa alostusõ vahtsõ aastatsõõ- ri õnnistuminõ. Kodo kutsutas tarkust, õnnõ ja küllust luuma kadunukõisi henge.

Talsipühi (21.12) hummogu tulõ varra heränedä ja ummi huunid peripäivä tennämä min- nä. Hüdsega võit väreti pääle, väläussi pääle, kao pääle ja muialõ tähtsile kotussilõ kraapi kaitsõs katsakanna vai Andrese risti (X – Andrese rist), kõütä madaraverevit villatsit langu.

Hummogupoolõ kraamitas elämine, puhastõdas ruumi kadajasuidu ja soolaga, kraabi- tas aknõlaudu pääle hõpõvalgõt. Nüüdsel aol tuvvas tarrõ kuus. Ilos ja hää um õnnõ kaitsõs tetä olõst vai ruust hää tetä krässe ja kodaridõga tsõõrõ. Olgi tuu- di vanastõ tarrõ, et hengil olõs

Mooska talo joulukaart.

talsipühi aigu tarõh hää, pehme ja vaganõ olla.

Puhtah tarõh keedetäs ja küd- setäs pühhirua: verivorst, tsia- pää, leib ja kapsta. Katõtas laud ja süvväs säidse kõrda. Kõik tuu pühhiaig hoiõtas üüse tarõh val- gust, laud katõtu ja leib valla lõi- kamalda lavva pääl. Pühiaig om rahulik, uma perrega ja vaganõ. Tüüd ei tetä, tarrõ tohe ei inämb pühki (pühit jõukusõ majast vällä). Egä asi om uma kotussõ pääl.

Kõik lainadu asa omma vaia kodo tagasi saia ja är klaari ka raha- ja muu võla.

Pühiaigu kütäs kalmuaiah, palotõdas kündlit, a pallo täht- sämp om toimõtuusi ja juttõ sisse kõütä inemiisi inne meid. Kõüdusse omma kimmä, ku aost aigu lätt edesi tiidüs ja tego. Pernaasõ kraamva, küdsäse leibä ja valassõ vorstitsõõrõ. Sausannah savvutõdas lihha. Peremehe käävä tsõõri ümbre

maiõ ja mõtsu, tennäse maad, puid ja ilma. Vahtsõ aastatsõõri päävä ja tegemise saava käänü- ao tulõst ja kündlest väke.

Sann kütetäs 24. joulukuu pääväl nii, et valgõh saa san- na mintüs. Kütmisses tulõ võtta säidse esi puud ja silmämõsuve- si tulõ tuuva lätest. Mi perreh om talsipühi sannah olnu egäl- ütöl uma lõhmusõviht. Lõhmus om pühä puu ja vihta tetäs lõh- mussidõ häitsemise aigu eräle talsipühi sanna jaos. Pühisanna kutsumi kalli kadunukõsõ, jä- tämi näile viha, seebi ja silmä- mõsuvii. Sausanna lepälõunõh saa puhtas iho ja miil. Ijämulk mõsk maaha kõik, millel om aig minnä.

Pühi lõpõtusõs tetäs orgo tuli. Kõnnitas peripäivä ümbre tulõ, et pääväle jõudu anda. Tulõn palotõdas vana sannaviha, tarõn olnu olõ, krässi ja muu ohutisõ. Tulõ veeren istutas ja kaias, miä uus aastatsõõr perrele tuu.

Egäst mõttõst, egäst sõnast niika egäst teost vai tegemäldä jätmisses jääs perrä vägi.

Aotsõõr veerüs aostaigu a inemise vägi om kõüdüssih mõttih.

Talsipühi omma rikka sõõgi, perrega kuun olõmisõ, laulmisõ, mõtõlusõ ja kündlide palotami- sõ pühi. Puhtit mõttit!

Mõtõlus

Joulurõõmus ei olõ pallu vaia

Viimätsel aol om moodun kõ- nõlda, et küll om õks naidõ jõulõga pallu murõt. Et peat pallu raha ja aigu kulutama, et sõõgi õigõs aos valmis saava ja kõik ummi kingitüisiga ra- hul omma. Kas taa ei olõ sää- nesama moodujutt, nigu sis naksi, ku naid pühhi amõtli- kult pedämä võisõ nakada. Sis olf moodun jutusta, kuis Ven- ne aigu varguisi jouluõdagut peeti ja kuis tuud kontrollman kütü.

No es olõ jo nii hull tuu asi küll, enämbüisi egan ko- tun olf kuus pühis tarõn, kiä esi tahf. Kodu es tulõ kiäki vahtma ega kiildmä. Hädäs olf ennegi tuu, et rahvas pedi tüül olõma, piparkoogi tulli õdagu, tõnõkõrd peris üüse valmis kütsä, joululaupäävä lõund aigu kodu juuskõ, et saiatainast kasta. Üliopilaisilõ ütelf küll kursusõjuhendaja, et joulu aigu ei tohe ühisela- mun üttegi küüneld kah olla, kuusõssast kõnõlamalda, aga taa kohus olf nii üldä, kont- rollma es tulõ küll kiäki.

Aga jutt, et pühhiga ollõv täämbätsel aol pallu murõt, om vast küll enämbüisi säält Ameerikamaalt lainatu eputa- mine.

Ku latsõ ei olõ harinu joulus maailma kallid asju saama, sis om nail lihtsäst asjakõsõst ja tsillukõsõst kompvegikotist kah väega hää miil. A ku suu- rõ inemise omma esi nii edevä ja tahtva, et naidõ latsõ õks tõisi hulgast alasi vällä paist- nu, ja nailõ kõkkõ kokku ost- va, sis... Omgii nii, et Ameerika- kamaa stress.

Olõ tähele pandanu, et kin- gitüisiga om nii suuril ku lat- sil nii, et väega tähtis om, ku ilustõ naa omma pakitu.

Pallu vast mäletäse, et nääri olli ka väega oodõt pühä. Ega sis nääriaoga es anna tuud sotsialismust ega kommu- nismust küll kuigi kokku sää- di. Olf näärivana, illus pidu ja kingitüse. Koolilatsõ tekki nuid ütstõsõlõ peris hasar- diga. Tavalinõ olf, et lätši kooli nääripuult üüse kodu, kümme-katstõiskümmend pakki ütlen. No küll olf nuid huvitav vallalõ haruta, et kel- le käest ütts vai tõnõ kingitüs! Enämbüisi olf säält juturaa- mat ja sokulaat, vai olf ammu tühjas süüd marmõlaadi- vai sokulaadikarpi mitmast sor- dist kompvekke pant. Ku es olõ paki ümbre valgõt papõrd panda, käve pruum joupapõr kah. Ja ku ilusat paila es olõ, tsüsäti vai kuusõssakõnõ kaunistusõs nõõri vahelõ.

Om meelen, et mul olf üt- sõkõrd liinast sugulanõ nääri aigu külän ja tä tõi mu jaos kooli nääripuulõ pakikõsõ. Kompvegikott olf värvilidsest tsellofaanist ja laia siidilin- diga päält kinni. No nii illus olf tuu kingitüs, et uma klassi latsõ ümbreringi imesti. Näet, siiamaani om tuu häämiil meelen!

Olku meil joulu aigu väik- seist, a ilusõist asjust hää miil!

NÕLVAKU KAIE
Harglõ kihlkunnast peri

2017. aastaga Uma Lehe jutuvõistlusõ võidujutt

Nii unõh ku ilmuisi

KIVITI KADRI

Olf aasta 1990, ku ma üte üüse näi unõh, kuis ma lätsi Niitsikulõ surnuaida ummi vanavanõmbidõ haudu sääd-mä. Surnuaia asõmõl olf suur valgõ lammõ katusõga hoonõ. Astõ ussõst sisse ja näi, et kõik koolnu olliva sängeh, säändsitech reform-sängeh, kõllatsidõ otsõga, nigu vanastõ iks olliva. Kõigilõ koolnutõlõ olliva valgõ lina üle tõmmatu ja ma naksi säält noidõ siäst umma vanaimmä otsma. Ruumist lätõ edesi pallo ussi. Mõnõ olliva korgõmba, tõõsõ mada-lamba. Tuust edimädsest ruumist ma umma vanaimmä es lövvä.

Äkki lätõ määnegi uss vallalõ ja mu mano juusk terve trobikund latsi. Olf nii põlvõpikkuisi ku ka jo veidü vanõmbit. Kõigil näil olliva ütesugumadsõ, põlvini küündüv valgõ hammõ säläh. Näi noidõ siäh umma tü-tärd, haari tä üskä, olli kuri ja pahandi, mis tä ummõtõ siin tege. Kuimuudu tä siia sai? Marss õkva kodo! Es lasõ last inämb üsäst maahagi. Joosi, nigu jala võtsõva, huunõst vällä. Tuupääl hiitü esi unõst üles. Ja ega mul uni inämb es tulõki. Olli kimmäs, et hääd ei saa sääne asi tähendä, ja mõtli, et kae latsõlõ hoolõga perrä. Ei lasõ tedä ka kellelgi tõsõl hoita. Tütär olf tuud-aigu neläaastanõ.

Nii lätsivägi kats päivä, ku uma tüü jäivä tegemäldä ja ma nigu närvihaigõ kõik aig tütre ümbre olli.

Kolmandal pääväl lätsimi

KOHA PRIIDU TSEHKENDÜS

kõgõ perrega surnuaida mine-mä. Mi man elli todaaigu üts vanainemine, kes ka üteh tahtõ tulla. Tä võtt limonaadipudõliga vii üteh, et sis ei piä lille valamisõ jaos järve viirde vett otsma minemä ja saa kipõmbalõ tagasi. Timä istõ mu latsiga taadõ, miis istõ kõrvalõ ja ma istõ uhkõlõ autoruuli. Ma käve todaaigu autokoolih. Lupõ mul viil es olõ, a praktikat olf vaia ja nii alosti sõitu. Olli saanu paar kilomeetrit sõita, ku latsõ naksiva rüükmä, et kitsõ, kitsõ. Miis kinnit viil takast, et oeh, ku pallo, ja käske latsil lugõma naada, ku pallo om. Poig olf aas-ta vanõmb ja mõistsõ numbrit lukõ kühl. Ma naksi kah kõrvalõ vahtma, a sis näi, et massin olf pia kraavi perve pääl.

Tei rooliga äkilidse liigutusõ, et õigõ kotusõ pääl tagasi saia. Ütekõrraga es saa inämb arvu, mis mehel, kes mu kõrval istõ, hädä om. Täl olf sälg mu poolõ ja poolõst kihäst olf üle auto sälätoe hinnäst taadõ painutanu. Käsi olf kah istmõ sälätoe takah. Sis kuuli tä röögätüst, et piä õkva auto kinni. Ja sis kuuldsõ ka latsõ rüükmist.

Ma es saa esi midägi arvu. Joosi ümbre auto latsõ mano. Pilt, mis ma näie, olf sääne, midä ma looda, et kunagi inämb nägemä ei piä. Latsõ pää rippu auto tagomadsõ tsõõri vasta, pikä hiusõ küündü tii pääl ja nätä olf, et käsi olf asfalti pite lohisõnu ja olf verine. Miis hoitsõ üte käega kinni latsõ kleidihannast.

Tullf vällä, et latsõ käsi olf

olnu ussõlingi küläh. Ku ma rooliga äkilidse liigutusõ tei, lätõ uss vallalõ. Miis olf arvu saanu, mis juhtu, jõudsõ hinnäst ümbre käändä ja sai latsõ kleidihannast viimätsel minotil kinni haarda.

Õnnõs es olõ pääh haavu. Vesi, mis üteh olf võet, kullu õkva mafas är. Käänimi massinal otsa ümbre ja tullimi kodo tagasi. Ma inämb rooli taadõ es tükü.

Olõ seo luu pääl pallo kõrdo mõtõlõ ja pruuvnu unõnako ja õnnõlikku õnnõ-tust kokko säädä. Usu, et maailm mi ümbre om iks väega keerolinõ ja mi ei saaki kõgõst arvo. Mis om ette määrät, tuu tulõ ja tollõ vasta ei saa.

Suun plahvatanu muna

Õks juhtus. Üten restorani pakuti kundõlõ kipõnküdsä-jän lämmistedüt mun-na. A muna võtt kätte ja plahvaf kundõ suun ja tsurksõ täl kuulmisõ är. Kundõ, nigu vällämaal kombõs, lätõ restorani vasta kohtu.

Tetti uuringu, tiidläse uurõ ja puurõ

asja ja löüde, et statistilidsõlt om tõtõstõ väiku võimalus, et muna suun plahvatas, ja et kipõnküdsäjän lämmistedü muna suuhtõtopminõ om nigu munaruleti mängmine.

Tiidläse püüdvä kõgõst arvo saia. Kuis tuu Higgins boston hingäs, om ilmaruumin toda tummõtaintõ vai ei, kuis aigrumi painuta, et hirmaigladsõst valgusõ kiirusõst olnu küländ, et kaugin galaktikin külän kävvü. Kõiki tiidläisi ei saa kvantarvutiid kokko pandma palgada, mõni piät jäämä sis õgalõutele arvo saia asjo mano, kaema, et lihtsä inemise hinnäst kuumõ munnõ ja muu säändsega õhku es lasknu.

Om sääne ütlemine, et jutt keeref nigu kuum kardokas suun. No või munaäpärduse päält üte ütöluse mano tetä.

Näütes. Küsümine, kas ti olõti umma ammõtõt kufastõ är pruu kinu ja umalõ tõõsõlõpõlõlõ tsiatõetust määränü, keeref majandus- ja taristuministril Simsonil mõnõ sekondi suun nigu kuum kardokas. Sõs plahvaf ministri suun kipõnküd-

RUITLASÕ OLAVI, tiidõshuvilinõ

säjän lämmäs aet muna: «Mu tõõnõ-puul Soormi Teet ei olõ sentigi toetust saanu. Mitte sentigi.»

Kiilt tulõ kujonididõ ja ütölüisiga rik-kambas tetä. Parhilla saasi ilosahe üldä, et Rehvormieräkunna tasadsõ esimehe Pev-kuri Hanno suuhtõ eräkunna puult pant

muna valijidõ pettumusõs es plahvatagi. Timä arvatav perrätulõja Kallasõ Kaja ei paistu ülepää muna suunhoitjat tüüpi, täl om esilõmist, et lämmasaet muna ka alla neeldä, ku vaia piäs olõma.

Neo olli lihtsäle näute, kuis kiilt parõmbahe pruuki. Ja kuis tiidüst keele edesiminegi jaos är pruuki. Olkõ ausa – tiidüstüst, mille järelidüs om, et kuuma muna suuhtõ pandmisõl või jamas minnä, jääs täämäbdsel pää-väl ütsindä veitüs. Seeni ku üte tiidläse munnõ veerütäse, tüütäse tõsõ joba tehisintellecti kallal.

Kunstmõistus om joba peris elo, mis opsõ esi nelä tunniga malõmängu selges ja sai jako maailma kõgõ parõmbast malõ-programmist Stockfish. 100 mängu joosul es saa Stockfish mitte ainumatki võitu.

Ma mõtlõ, et 10–15 aasta peräst või riigikogo ja ministri vallalõ laskõ ja kunstmõistusõ asõmõlõ panda. Kunstmõistus ei nakka hindäle munnõ suuhtõ topma, ja võimalus, et tä koton sängü kau-du tsiakasvatusõga kõüdüssen om, om kah väega väiku.

Tossu Tilda pajatusõ

Latsõ tahtsõ viinerit nätä

Tarto liina veeren lätõ miis uma kodo lähküle puuti. Ussõ pääl tullf vasta naabrimutt. Miis pand tähele, et naabri kotist paistu kilekott viineridega. Olf sükäv nõukaaig ja viineri panti müüki harva, päämidselt inne suurõmbit pühhi. Miis küsse kah. Kaupmiis ai vasta, et ei olõ säänest värki. Miis lätõ juhataja mano ja küsse vahtsõst. Juhataja jutt olf säänesama: ei olõ ja ei tulõ! Ummõhtõ olf...

Miis kai, et pahandamisõga ei saa midägi. Tä tekk häste kurva näo ja ütelf: «Ega ma süü-mises tahaki-i. A latsõ ütli, et nä ei olõ kunagi viinerit nännü, nimä tahassi lihtsäle nätä, määne viiner om.»

Poodi juhataja naas kurba

juttu kullõldõn naarma ni arvas, et kilokõsõ võisi latsi rõõmus iks löüdä.

Vanaimä jõuluruug

Latsõlatsõ sõidi maalõ vanaimäle küllä. Jõulu olli tulõkil ja talon käve kõva ettevalmistus suuris pühis. Vaaritõdi ja küdseti, kraamiti ja säeti. Kõigil olli kae tüüd täüs.

Vanaimä pand latsilõ kausi verikäkke täüs ja jätt nä küüki süümä, esi lätõ ummi toimõnduisi mano. Ku memm veitü ao peräst jäl küüki tullf, näkk tä, et kauss olf tühi. Vanaimä rõõmusf ja ütelf: «Olf jo hää ruug!» Suurõmba latsõ põrnitsi umaette, a kõgõ väikumb mudilanõ kõnõl tõisi iist: «Naa varsa junni pilsõmi mi läbi kõõgiaknõ vällä lumõ sisse.»

Tagasi pühühüste

Kuuli raadiost, et kümne aasta peräst ei piäki ministri inämb eesti kiilt mõistma.

Ku gümnaasiumi lõpueksamil piä-i eesti keeleh kirola mõistma, vet sõs olõ-i tuud üli-koolih kah vaia.

Nii lõpõtasõki inemise ka ülikooli kirja mõistmalda. Ja läävä tüühü. Kiä ministris, kiä presidendis, kiä nakkas koolih latsi oppama.

A midä sa oppat, ku esiki ei mõista kirola. Nii olõmigi kipõstõ jõudnu tagasi ülemineväh saandihe pühühüste sisse.

Nigu tsiga ja tuvi

Kuuli raadiost, et tuvi om kinni püütü.

Vanastõ üteldi, et parõmb varblanõ peoh ku tuvi katussõ pääl. A no om hoobis tuvi peoh ja tsiga katussõ pääl.

Ja viil ollõv tuu man pallo

MUDA MARI

rahha är mõstu. Hää no, et raha puhtas sai, pühä jo tulõmah, piät iks kraamma.

A kuis jõululavva pääl tsia-praati ka saa, ku tsiakasvataja kinnimajja pandas ja lihonigu jupsva, om mõtlõmisõ kotus.

Latsilõ

Vastus saada' üte nädäli joosul meiliaadrõssi pääl latsinukk@umaleht.ee vai postiaga: Uma Leht Tartu 48 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai plaatõ.

Latsinukka tugõva' Võro Instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus: MANDARIINIAIG. Avvohinna saa SULÕ LAUR-ROGERT (11) Laatrest.

Kae' võrokeelitsit JÄNO-JUSSI MULTIKIT: <http://wi.werro.ee/lastekas/>

Kiroda', midä kiäki kingitüses saa!. Näütüses: rohilidse kleidiga tütrik saa...

SAARÕ EVARI TSEHKENDÜS

Kuuluda

Teemi elektritõid. Tel 520 5016.

Telli Uma Leht
Võromaal peri sõbralõ,
tutvalõ vai sugulasõlõ!

6 kuud – 6 €, 12 kuud – 12 €, e-avõ püsिमassuleping 0.85 € kuun.

Telli saa ExpressPostist: tellimine.ee/umaleht vai postkontorist.

Ku tellit leht olõ-i postkasti tulnu, andkõ teedä SAIõ Kultuurielht: marika@kl.ee, tel 683 3133